

Vergaderjaar 2021–2022

28 165

Deelnemingenbeleid rijksoverheid

35 123

Machtiging tot oprichting van de Nederlandse financierings- en ontwikkelingsinstelling Invest-NL (Machtigingswet oprichting Invest-NL)

U¹

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 21 oktober 2021

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit² hebben kennisgenomen van de brief³ van 23 juni 2021 van de Minister van Financiën met het Jaarverslag Beheer Staatsdeelnemingen 2020 en de brief⁴ van 29 juni 2021 van de Minister van Economische Zaken en Klimaat met de Voortgangsrapportage 2020 van Invest-NL en de appreciatie van deze voortgangsrapportage. De leden van de fractie van de **PvdD** hebben naar aanleiding hiervan enkele vragen en opmerkingen.

Naar aanleiding hiervan is op 21 september 2021 een brief gestuurd aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat.

De Minister heeft op 12 oktober 2021 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
De Boer

¹ De letter U heeft alleen betrekking op 28 165

² Samenstelling:

Koffeman (PvdD), Faber-Van de Klashorst (PVV), Van Strien (PVV), Gerkens (SP), Atsma (CDA) (ondervoorzitter), Pijlman (D66), Schalk (SGP), Klip-Martin (VVD), Van Rooijen (50PLUS), Van Ballekom (VVD), De Blécourt-Wouterse (VVD), Crone (PvdA), Dessing (FVD), Van Gorp (GL), Huizinga-Heringa (CU), Kluit (GL), Van der Linden (Fractie-Nanninga) (voorzitter), Meijer (VVD), Otten (Fractie-Otten), Prins (CDA), Vendrik (GL), Van der Voort (D66), Berkhout (Fractie-Nanninga), Raven (OSF), Karakus (PvdA) en Soeharno (CDA).

³ *Brief van de ministers van Financiën, Kamerstukken I, 2020–2021, 28 165 / 35 123, T*

⁴ *Brief van de ministers van Economische Zaken en Klimaat, Kamerstukken I, 2020–2021, 35 123, Q*

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT / LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT

Aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat

Den Haag, 21 september 2021

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief⁵ van 23 juni 2021 van de Minister van Financiën met het Jaarverslag Beheer Staatsdeelnemingen 2020 en de brief⁶ van 29 juni 2021 van de Minister van Economische Zaken en Klimaat met de Voortgangsrapportage 2020 van Invest-NL en de appreciatie van deze voortgangsrapportage. De leden van de fractie van de **PvdD** hebben naar aanleiding hiervan enkele vragen en opmerkingen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie

In de appreciatie schrijft u dat de belangrijkste indicatoren waarlangs Invest-NL haar impact wil meten «de vermeden CO₂ door investeringen, de R&D impact van investeringen en de gecreëerde werkgelegenheid in FTE» zijn. Invest-NL schrijft in de voortgangsrapportage (p.10) dat de prioriteit ligt bij innovatieve bedrijven die een cruciale rol spelen in de overgang naar een carbon neutrale en circulaire economie. In hoeverre zijn de indicatoren «werkgelegenheid» en «vermeden CO₂» inwisselbaar? Welke definitie van carbonneutraal wordt hier gehanteerd? Gaat het om de CO₂-uitstoot van de productie binnen onze landsgrenzen of gaat het om de consumptie van Nederlanders?

Volgens de Machtigingswet oprichting⁷ moet Invest-NL zich onthouden van ongewenste mededinging met ondernemingen. In de voortgangsrapportage schrijft Invest-NL (p.33) dat zij bij elke investering onderzoekt of additionaliteit is. Kunt u aangeven of Invest-NL dit ook doet voor haar ontwikkelingsactiviteiten?

Het overzicht van de investeringen⁸ suggereert, volgens de leden van de PvdD-fractie, dat Invest-NL in 2020 voornamelijk een fund-of-funds was. Kunt u aangeven of dit inderdaad het geval was? Zo ja, heeft deze «omweg» gevolgen voor de invloed van de aandeelhouder op de projectkeuze, voor de benodigde personeelsomvang en voor het financiële rendement van Invest-NL?

De Eerste Kamer heeft tijdens het debat inzake de Machtigingswet oprichting Invest International⁹ een motie¹⁰ aanvaard die uitsluit dat Invest International geld steekt in activiteiten waarin gebruik wordt gemaakt van kobalt gedolven in Congo. Wat is het beleid van Invest-NL op dit punt?

Invest-NL moet bijdragen aan een duurzamer en innovatiever Nederland. Past hier ook bij dat Invest-NL investeert in bedrijven die in Nederland enkel een postadres hebben? Invest-NL heeft in 2021 geïnvesteerd in Dott,

⁵ *Brief van de ministers van Financiën, Kamerstukken I, 2020–2021, 28 165 / 35 123, T*

⁶ *Brief van de ministers van Economische Zaken en Klimaat, Kamerstukken I, 2020–2021, 35 123, Q*

⁷ *Machtigingswet Oprichting Invest-NL, artikel 9.1 <https://wetten.overheid.nl/BWBR0042840/2020-03-01>*

⁸ *Voortgangsrapportage 2020 Invest-NL, pagina 22 t/m 27*

⁹ *Handelingen I, 2020–2021, 35 529, nr. 44, item 3*

¹⁰ *Kamerstukken I, 2020–2021, 35 529, M*

een bedrijf dat e-bikes en e-scooters ontwerpt en onderhoudt voor deelgebruik in steden. Het hoofdkantoor bevindt zich in Amsterdam onder de naam «emTransit» met een buitenlands telefoonnummer en het bedrijf heeft volgens de KvK slechts één werknemer. Klopt het dat de productie en verkoop van Dott buiten Nederland plaatsvindt?

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag uiterlijk 19 oktober 2021.

Een afschrift van deze brief is verzonden aan de Minister van Financiën.

Voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
L.P. van der Linden, MSc.

**BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN
KLIMAAT**

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 oktober 2021

Hierbij stuur ik u de antwoorden op de vragen die de leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben gesteld naar aanleiding van het Jaarverslag Beheer Staatsdeelnemingen 2020 en de Voortgangsrapportage 2020 van Invest-NL (kenmerk 169411.01u).

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
S.A. Blok

169411.01u

1

De leden van de PvdD-fractie vragen de Minister in hoeverre de indicatoren «werkgelegenheid» en «vermeden CO₂» inwisselbaar zijn?

Antwoord

De ambitie van Invest-NL is om een groot deel van haar financieringskapitaal te verstrekken aan (innovatieve) bedrijven en projecten die een bijdrage leveren aan de overgang naar een carbon neutrale en circulaire economie. Invest-NL hanteert daarnaast richtlijnen welke er voor zorgen dat de financiering te relateren is aan activiteiten in Nederland, bijvoorbeeld doordat een bedrijf significante werkgelegenheid in Nederland biedt of haar hoofdkantoor in Nederland heeft. De doelen van vermeden CO₂ en werkgelegenheid staan elkaar dus niet in de weg; de ondersteuning van bedrijven en projecten gericht op CO₂-reductie, leiden ook tot werkgelegenheid, en de bij de ondersteuning van bedrijven en projecten buiten dit focusgebied wordt ook geanalyseerd of deze niet in strijd zijn met de transitie naar een carbon neutrale en circulaire economie. Om dit te borgen heb ik uw Kamer op 25 maart 2020¹¹ laten weten dat in de aanvullende overeenkomst is vastgelegd dat er door Invest-NL geen financiering wordt verstrekt voor het ene na te streven wettelijke doel indien dat niet verenigbaar is met het andere na te streven wettelijke doel.

2

Voorts vragen de leden welke definitie van carbonneutraal wordt gehanteerd.

Antwoord

Invest-NL richt zich op de systeemverandering van een op fossiele grondstoffen gebaseerde economie met hoge CO₂-uitstoot naar een carbon neutrale economie. Daarvoor richt Invest-NL zich op bedrijven die producten, technieken of diensten hebben die significant bijdragen aan een drastische vermindering van de CO₂-uitstoot van de economie. Het gaat daarbij met name om hernieuwbare energie, koolstofarme technologieën en energie-efficiëntie. Daar waar het activiteiten betreft die binnen de EU Green Taxonomy staan beschreven, hanteert Invest-NL de «substantial contribution criteria voor climate change mitigation» als ondergrens. Dit kader is momenteel nog niet compleet, en mist bijvoorbeeld nog criteria voor agrofood en de luchtvaart. Voor hierop gerichte casussen checkt Invest-NL in haar impact assessment of de uitstootreductie in lijn is met sectorale doelstellingen die volgen uit doelstellingen die zijn vastgelegd in Europese wetgeving. Voor investeringen gericht op het tegengaan van klimaatverandering is het van belang zo snel mogelijk emissies te reduceren – ongeacht de exacte locatie van deze emissies. In de aanpak streeft Invest-NL daarom naar een reductie van GHG-emissies in het totale systeem en in de mondiale context. Hierop gerichte investeringen krijgen daarom altijd een impact assessment middels een life cycle analysis (LCA). Uitkomsten hiervan worden gestaafd naar sectorale doelstellingen en alternatieve technologieën.

3

De leden van de PvdD-fractie vragen of Invest-NL ook voor haar ontwikkelingsactiviteiten onderzoekt of er sprake is van additionaliteit

Antwoord

¹¹ 35 123, nr. N

Ja. Ook voor de ontwikkelingsactiviteiten dient Invest-NL zich te onthouden van ongewenste mededinging, en dient het te voldoen aan de regels voor staatssteun. De ontwikkelingsactiviteiten richten zich op marktonderzoek voor een heel transitiedomein, breed toegankelijke productontwikkeling daarbinnen, en propositiebegeleiding daar waar het bijdraagt aan de doelen en er geen privaat alternatief is. Daarbij wordt altijd getracht om de resultaten zo breed toepasbaar mogelijk te maken voor bedrijven en projecten in een transitiedomein; het doel is om zo veel mogelijk bedrijven en projecten binnen de transitiedomeinen privaat financierbaar te krijgen. Bij al deze activiteiten wordt nagegaan of er geen partij in de markt is die dit al doet of kan doen, en worden marktpartijen zo veel mogelijk ingeschakeld voor samenwerking en/of uitvoering.

4

Voorts vragen de leden of Invest-NL voornamelijk een fund-of-fund was en zo ja, of dit ook gevolgen heeft voor de invloed van de aandeelhouder op de projectkeuze, voor de benodigde personeelsomvang en voor het financiële rendement van Invest-NL.

Antwoord

Het aantal directe investeringen van Invest-NL is qua aantal, zoals beoogd, significant hoger dan het aantal fondsinvesteringen. Qua kapitaalvolume zijn de fondsinvesteringen nu nog wel hoger, omdat direct bij de start de volledige fondsinvestering gecommiteerd moet worden. Fondsinvesteringen zijn echter vanaf de start een cruciaal onderdeel van de strategie van Invest-NL geweest. Door middel van fondsinvesteringen kan Invest-NL sneller investeren en kapitaal mobiliseren op terreinen waar zij (op korte termijn) zelf nog niet voldoende expertise kan of wil ontwikkelen maar wel impact kan realiseren. Tegelijkertijd zorgen fondsinvesteringen voor het spreiden van risico's en het bedienen van het bredere MKB. De opzet en omvang van de organisatie van Invest-NL is hierop afgestemd. Ook bij het investeren in fondsen maakt Invest-NL de afweging of het verwachte financiële rendement in verhouding staat tot de risico's.

5

De Eerste Kamer heeft tijdens het debat inzake de Machtigingswet oprichting Invest International een motie aanvaard die uitsluit dat Invest International geld steekt in activiteiten waarin gebruik wordt gemaakt van kobalt gedolven in Congo. De leden vragen wat het beleid is van Invest-NL op dit punt.

Antwoord

Invest-NL investeert vooral in Nederlandse MKB bedrijven en scale-ups. Het maakt altijd een integrale impact analyse over de hele bedrijfsketen, van grondstoffen tot eindgebruik, om te toetsen of het voldoet aan de criteria van duurzaamheid en het eigen uitsluitingenbeleid. Daarnaast worden bedrijven gevraagd welke kritische materialen ze gebruiken, en worden ze gestimuleerd om het gebruik van dergelijke materialen te verminderen en ervoor te zorgen dat aan het einde van de levenscyclus van de technologie dergelijke kritische materialen teruggewonnen kunnen worden. De leveranciersketen van kritische materialen is een internationale en zeer complexe. De transparantie ervan vergt een internationale, sector brede aanpak, met name omdat de energietransitie de mondiale vraag naar kritische materialen verder zal laten toenemen. Invest-NL inventariseert momenteel bij welke internationale initiatieven aansluiting gezocht kan worden om inzicht in de gebruikte materialen bij portfolio bedrijven te verbeteren. Het zal over de voortgang hiervan rapporteren in het volgende voortgangsrapportage.

6

Invest-NL moet bijdragen aan een duurzamer en innovatiever Nederland. De leden vragen of het hier ook bij past dat Invest-NL investeert in bedrijven die in Nederland enkel een postadres hebben. Daarnaast vragen de leden naar aanleiding van de investering van Invest-NL in Dott of het klopt dat de productie en verkoop van Dott buiten Nederland plaatsvindt.

Antwoord

Om in aanmerking te komen voor financiering van Invest-NL het noodzakelijk dat de Nederlandse economie daarvan zal profiteren door uitgaven in Nederland aan R&D en door het creëren van banen in Nederland.

In het geval van EmTransit B.V. (handelsnaam: Dott) betreft het een Nederlands bedrijf met haar hoofdkantoor in Amsterdam. Invest-NL verwacht met deze investering een in Nederland gevestigd micromobiliteitsbedrijf te kunnen ondersteunen dat duurzaamheid centraal stelt en steden een alternatieve vervoersoptie biedt om in de binnenstad de uitstoot van CO₂ en stikstof te verminderen, en tegelijk bijdraagt aan de Nederlandse werkgelegenheid en R&D-investeringen. Op dit moment werken er 130 fte in Amsterdam, waarvan 120 op het gebied van R&D. De verwachting is dat Dott met deze investering het team in Amsterdam de komende jaren gaat uitbreiden naar meer dan 200 fte.

Dott heeft zich in 2018 in Nederland gevestigd omdat Nederland, en specifiek Amsterdam, gezien wordt als de (micro-)mobiliteitshub van Europa, met kennis over infrastructuur, technologie en innovatie, gedreven door bedrijven met een (Europees) hoofdkantoor in Nederland. De aanwezigheid en uitbreiding van Dott in Nederland draagt bij aan dit ecosysteem en leidt tot uitbreiding van de R&D-investeringen en werkgelegenheid in Nederland.